

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1919 kl. 1/2 12 f. m.

Memorial, i anledning av kamrarnas återremiss av punkt 13 i statsutskottets utlåtande nr 2 B angående anslag till byggnadsarbeten m. m. vid statens uppfostringsanstalt å Bona.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1919 (nr 2) hade Kungl. Maj:t, under åberopande av punkt 13 i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels*, för utförande vid statens uppfostringsanstalt å Bona av de av 1918 års lagtima riksdag beslutade byggnadsarbetena, omfattande uppförande av en ny elevavdelning m. m., ävensom för anskaffande, jämväl i enlighet med beslut av 1918 års lagtima riksdag, av vissa inventarier för anstalten, ej mindre av det vid nämnda besluts fattande för dessa ändamål beräknade beloppet 750,000 kronor å tilläggsstat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa därå ännu ej anvisade 215,000 kronor, än även för samma ändamål likaledes å tilläggsstat för år 1919 bevilja ytterligare ett reservationsanslag å 650,000 kronor, *dels* för ordnande av anstaltens vattenförhållanden, för vidtagande av åtgärder för tillfredsställande av anstaltens behov av elektrisk energi, för uppförande vid anstalten av tvenne tvåfamiljshus samt för utvidgning av anstaltens kontors- och expeditionslokaler, allt i huvudsaklig överensstämmelse med av anstaltens styrelse framlagda förslag, ävenledes å tilläggsstat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag å 437,000 kronor, *dels ock* medgiva,

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 6 saml. 21 häft. (Nr 32.)

att, därest något av nu nämnda anslag icke skulle behöva fullt tagas i anspråk för de därmed avsedda ändamålen, överskottet må i mån av behov användas till bestridande av de kostnader, till vilkas täckande de övriga anslagen äro avsedda.

Statsutskottet hade under punkt 13 av sitt utlåtande nr 2 B i detta ärende anfört följande:

»Vad först vidkommer det av 1918 års lagtima riksdag beslutade men då ej anvisade anslaget till utförande av vissa byggnadsarbeten m. m. å 215,000 kronor samt det nu till samma ändamål äskade anslagsbeloppet å 650,000 kronor, finner sig utskottet, då Kungl. Maj:t i oktober 1918 bemyndigat anstaltens styrelse att uppgöra entreprenadavtal, för vars fullföljande båda dessa belopp äro erforderliga, föranlåtet tillstyrka, vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit.

Beträffande åter anslagen å 175,000 kronor för ordnande av anstaltens vattenförhållanden och 170,000 kronor för tillgodoseende av anstaltens behov av elektrisk energi, har det synts utskottet antagligt, att ett uppskov jämte förnyad omprövning av dessa frågor bör kunna föranleda till en icke oväsentlig kostnadsminskning. Vid sådant förhållande och då arbetena i fråga utan större olägenhet borde kunna anstå ett år, har utskottet icke funnit sig för närvarande böra biträda vad Kungl. Maj:t i berörda avseenden föreslagit.

Beträffande slutligen de till uppförande föreslagna tvåfamiljshusen samt den ifrågasatta utvidgningen av anstaltens kontors- och expeditionslokaler har utskottet funnit sig böra tillstyrka anvisandet av de av Kungl. Maj:t för ifrågasvarande ändamål äskade anslagsbeloppen.»

På grund av vad utskottet sålunda anfört, hemställde utskottet, att riksdagen måtte

a) för utförande vid statens uppfostringsanstalt å Bona av de av 1918 års lagtima riksdag beslutade byggnadsarbetena, omfattande uppförande av en ny elevavdelning m. m., ävensom för anskaffande, jämväl i enlighet med beslut av 1918 års lagtima riksdag, av vissa inventarier för anstalten, ej mindre av det vid nämnda besluts fattande för dessa ändamål beräknade beloppet 750,000 kronor å tilläggsstat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa därå ännu ej anvisade 215,000 kronor än även för samma ändamål likaledes å tilläggsstat för år 1919 bevilja ytterligare ett reservationsanslag å 650,000 kronor,

b) för uppförande vid anstalten av tvenne tvåfamiljshus samt för utvidgning av anstaltens kontors- och expeditionslokaler, allt i huvudsaklig överensstämmelse med av anstaltens styrelse framlagda förslag,

ävenledes å tilläggsstat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag å 92,000 kronor, samt

c) medgiva, att, därest något av nu nämnda anslag icke skulle behöva fullt tagas i anspråk för de därmed avsedda ändamålen, överskottet må i mån av behov användas till bestridande av de kostnader, till vilkas täckande de övriga anslagen äro avsedda.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava kamrarna återförvisat ärendet till utskottet för ny behandling.

Sedan utskottet avgivit sitt ovanberörda utlåtande, hava från styrelsen för uppfostringsanstalten å Bona till utskottet överlämnats dels två av ingenjören vid Stockholms stads vattenverk John Bergström uppgjorda P. M. rörande vattenledningsförhållandena å Bona och behovet av en ny vattenledning därstädes samt rörande kostnaden för utförande av viss del av den föreslagna utvidgningen och kompletteringen av vattenledningen för anstalten, dels ock en skrivelse från elektriska provningsanstalten i Stockholm angående en provisorisk anläggning för belysningsförhållandenas ordnande vid Bona.

Efter att hava påvisat, hurusom de nuvarande anordningarna för tillgodoseende av anstaltens behov av vatten icke vore ur hygienisk synpunkt tillfredsställande, har ingenjören Bergström därefter framhållit, att de utvidgningar, som påginge och som redan utförts vid anstalten, givetvis medförde en ökad vattenförbrukning, som den ursprungliga anläggningen icke kunde tillgodose. Den pump, som nu finnes vid anstalten, en så kallad Worthington-matarepump, vore icke konstruerad för den större uppfordringshöjd, som erfordrades för att med nöjaktigt tryck uppfordra vattnet till de nya elevbyggnaderna m. fl. lägenheter. I den nya sjukstugan kunde sålunda vatten icke nu erhållas till badrummet i övre våningen. Därtill komme, att den i ekonomibyggnaden befintliga reservoaren vore för lågt belägen och av för ringa rymd, 7 kubikmeter, i förhållande till den beräknade maximiförbrukningen av 60 kubikmeter per dygn. Något nämnvärt reservförråd av vatten finnes sålunda icke tillgängligt. Den blivande förbrukningen komme icke att kunna nöjaktigt tillgodoses utan ett nytt pumpverk och en större i vattentorn på lämplig höjd förlagd reservoar. Dessutom vore det befintliga pumpverket så förslitet, att ett långvarigare avbrott för reparation eller utbyte av detsamma när som helst kunde inträffa och därmed följande synnerligen stora svårigheter att under tiden på ett nödortfigt sätt tillgodose vattenbehovet. Pumphledningen från den vid anstalten belägna

kvarndammen vore därjämte för liten och anordnad på ett synnerligen otillfredsställande sätt.

Kostnaden för nedläggandet av de i vattenledningsförslaget ingående rörledningarna till de nya elevbyggnaderna, skolan och verkstadshuset, inkoppling i systemet av den å anstalten befintliga bergbrunnen samt anskaffning och montering av den föreslagna ångpumpen med tillhörande intagsledning beräknades komma att uppgå till 50,000 kronor enligt följande kostnadsberäkning:

520 meter 100-millimeters gjutjärnsledning med läggning, schaktning, tillhörande rördelar, avstängningsventiler, brandposter	kronor	27,000
m. m.	»	900
20 meter 80-millimeters gjutjärnsledning med dito	»	4,500
Servisledningar med avstängningsventiler m. m. samt schaktning och läggning	»	2,000
Bergsprängning	»	11,000
Ångpump med tillhörande intagsledning	»	4,600
Diverse och oförutsedda utgifter	»	

Summa kronor 50,000.

Därest det nya pumpverket anskaffades och bergbrunnen inkopplades i rörnätet, komme vattenuppfordringen att bättre säkerställas än nu vore fallet, och genom rörledningarnas framdragande kunde vattenbehovet nödtorftligen tillgodoses i de förutnämnda byggnaderna. Samtliga de delar, för vilka kostnaderna ovan angivits, vore beräknade att utföras i full överensstämmelse med det framlagda förslaget till vattenledningens komplettering och ombyggnad, så att, därest senare arbetets fullföljande visade sig erforderligt, anknytning till motsvarande delar utan svårighet kunde göras.

I fråga om belysningsförhållanden ordnande vid anstalten har Elektriska provningsanstalten meddelat, att en provisorisk anläggning kunde ordnas på så sätt, att man tillsvidare inskränkte belastningen till det minsta möjliga genom att endast använda belysning och slopa de motorer, som funnes upptagna i en av provningsanstalten lämnad utredning den 8 november 1918. Härigenom bleve transformatorn för anslutningen till Motala ströms kraft-a.-b. betydligt billigare, varjämte kostnaderna för installationen inom anstalten högst avsevärt minskades. Kostnaden för högspänningslinjen bleve däremot ungefär densamma.

Anslutningen till kraftbolaget och linjen vore emellertid nödvändig för att tillgodose de nya behoven av belysning, enär de kraftkällor, som för närvarande funnos, knappt motsvarade det nuvarande behovet.

Högspänningslinjen vore avsedd att utföras medelst järnledningar. Även om kopparpriset inom närmaste tiden skulle nedgå till normala värden, vore det likväl — under förutsättning att järnpriset sjönke i ungefär motsvarande grad — lämpligast att utföra linjen av järn, då avståndet vore relativt kort, spänningen hög och kraftbeloppet obetydligt, varför linjeförlusterna i alla händelser bleve mycket små.

För den provisoriska anläggningen borde likströmssystemet tillsvare bibehållas alldeles oförändrat, så att några kostnader för omändringen ej uppstode.

Under förutsättning att anläggningen utfördes på detta sätt, kunde kostnaderna beräknas bliva cirka 65,000 kronor. Detta vore räknat med för dagen gällande pris. Då emellertid anläggningen icke syntes behöva komma till utförande förrän i sommar, vore utsikt, att prisen till dess kunde väsentligt nedgå.

De föreslagna provisoriska anläggningarna bröte icke mot planen för den definitiva anläggningen, utan kunde med lätthet infogas såsom en del av denna. Den enda del av den provisoriska anläggningen, som kunde komma att behöva utbytas, vore transformatorn, vilken i framtiden behövde bytas ut mot en större sådan — ett byte, som dock borde kunna ske utan nämnvärd ekonomisk förlust.

På grund av den i ärendet numera förebragta utredningen har utskottet funnit skäligt tillstyrka, att såväl vatten- som elektricitetsanläggningen kommer till utförande i den omfattning, som i ovanberörda P. M. och skrivelse angivits. Då utskottet jämväl funnit kostnaderna för anläggningarnas utförande rimliga, har utskottet ansett sig böra förorda, att det härför erforderliga beloppet, 115,000 kronor, anvisas.

Utskottets
yttrande.

Under hänvisning till vad utskottet förut anfört beträffande Kungl. Maj:ts förslag i övrigt, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) för *utförande vid statens uppfostringsanstalt å Bona av de av 1918 års lagtima riksdag beslutade byggnadsarbetena*, omfattande uppförande av en ny elevavdelning m. m., ävensom för anskaffande, jämväl i enlighet med beslut av 1918 års lagtima riksdag, av vissa inventarier för anstalten, ej mindre av det vid nämnda besluts fattande för dessa ändamål beräknade beloppet 750,000 kronor å tilläggsstat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa därå ännu ej anvisade

215,000 kronor än även för samma ändamål likaledes å tilläggsstat för år 1919 bevilja ytterligare ett reservationsanslag å 650,000 kronor,

b) för ordnande av anstaltens vattenförhållanden samt för vidtagande av åtgärder för tillfredsställande av anstaltens behov av elektrisk energi i enlighet med vad utskottet här ovan angivit å tilläggsstat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag å 115,000 kronor,

c) för uppförande vid anstalten av tvenne tvåfamiljshus samt för utvidgning av anstaltens kontors- och expeditiionslokaler, allt i huvudsaklig överensstämmelse med av anstaltens styrelse framlagda förslag, ävenledes å tilläggsstat för år 1919 bevilja ett reservationsanslag å 92,000 kronor, samt

d) medgiva, att, därest något av nu nämnda anslag icke skulle behöva fullt tagas i anspråk för de därmed avsedda ändamålen, överskottet må i mån av behov användas till bestridande av de kostnader, till vilkas täckande de övriga anslagen äro avsedda.

Stockholm den 11 mars 1919.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *C. J. G. Swartz*, *O. M. Strömberg*, *A. C. Lindblad*, *J. Nilsson*, *O. Bergqvist*, *H. G. W. Wrangel*, *A. Pers*, *J. L. Widell*, *A. R. Rooth* och *J. S. Abner* samt

från andra kammaren: herrar *A. Wiklund* i Brattfors, *A. Anderson* i Råstock, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H. son Waldén*, *P. Nilsson* i Bonarp, *P. A. Hansson* i Stockholm, *C. R. Jansson* i Falun, *J. Erlansson*, *A. J. Andersson* i Gävle, *K. E. W. Söderhielm* och *F. T. Hamrin*